

СӘТБАЕВ
УНИВЕРСИТЕТІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

«Қ.И.СӘТБАЕВ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ
ТЕХНИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУ УНИВЕРСИТЕТІ»
КОММЕРЦИЯЛЫҚ ЕМЕС АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

3-деңгейлі
СМЖ құжаты

2017 жылғы «*29*» *12*
№1 басылым

К 029-07-46-04.8.01-2017

2025 жылға дейінгі кезеңде
Қ.И.Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу
университетінде салауатты өмір салтын қалыптастыру

ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ

Т 029-07-46-04.8.01 – 2017

Алматы 2017

АЛҒЫ СӨЗ

1 «Қ.И.Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті»
КЕАҚ Студенттік мәселелер жөніндегі департаментінде **ӘЗІРЛЕНДІ.**

Медицина орталығының директоры

«20» 12 2017 ж.

С. Базарбекова

2 КЕЛІСІЛДІ:

Академиялық жұмыс жөніндегі проректор

«28» 12 2017 ж.

Р.Искаков

Ректор аппаратының басшысы

«28» 12 2017 ж.

Б.Мықтыбаев

Студенттік мәселелер жөніндегі
департамент директоры

«20» 12 2017 ж.

Р.Кельтенов

Корпоративтік даму
департаментінің директоры

«__» ____ 2017 ж.

Не работает Ж.Файзуллаева

Лицензиялау, сертификаттау және
білім сапасын бақылау
басқармасының бастығы

«26» 12 2017 ж.

А.Сауранбаева

Заң жүзінде қамтамасыз ету
бөлімінің бастығы

«22» 12 2017 ж.

Д.Кульджанова

Мемлекеттік тілді дамыту
бөлімінің бастығы

«21» 12 2017 ж.

Ж.Орақбаева

3 Басқарманың 2017 жылғы «29» 12 № 59 шешімімен **БЕКІТІЛДІ**

4 Бірінші рет **ЕНГІЗІЛДІ**

МАЗМҰНЫ

1	Жалпы ереже	4
2	Нормативтік сілтемелер	4
3	Тұжырымдамада қолданылатын негізгі ұғымдар	5
4	Тұжырымдаманы іске асыру мерзімдері мен кезеңдері	7
5	Тұжырымдаманың өзектілігі	7
6	Тұжырымдаманың мақсаты мен міндеттері	8
7	Тұжырымдаманы іске асыру принциптері	9
8	Тұжырымдаманы үйлестіру және оны іске асыру тиімділігін бағалау	9
9	Тұжырымдаманы іске асырудың негізгі кезеңдері мен күтілетін нәтижелері	10
	Өзгерістерді тіркеу парағы	11

1 Жалпы ереже

2025 жылға дейін Қ.И.Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университетінде салауатты өмір салтын қалыптастыру тұжырымдамасы (СӨС) ауру-сырқаудың азаюы және студенттер мен қызметкерлердің әлеуметтік белсенділігін арттыру үшін мінез-құлық бойынша тәуекел факторларын басқаруда СӨС басымдықтарын пайдалану мақсатында әзірленді.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жоспарын негізге алады, сондай-ақ Қазақстан 2050 жылға қарай әлемдегі ең алдыңғы қатарлы 30 мемлекеттің қатарына қосылуға тиіс. Біз осы мақсатқа қарай табандылықпен ілгерілей береміз деп айрықша баса айтты.

Мемлекет басшысының болжаған бағытының дұрыстығы – 57 елден 2000 спортшы мен делегацияның қатысуымен Алматыда Универсиада-2017 өтуі, әлемдік ауқымды шара болып табылатын «Экспо-2017» халықаралық көрмесінің сәтті өтуімен расталады, мұнда Қазақстан ТМД мен Орталық Азия елдері арасында бірінші болды.

«2050-Стратегиясы» іске асыру жолдарының бірі – адамның бүкіл өмір бойы мен оның барлық қызмет саласындағы денсаулықты сақтауға бағдарлануымен, бүкіл қоғамды ортақ күш-жігермен қамтамасыз етуге профилактикалық бағытталуын күшейтумен, ұлт денсаулығын сақтау саласындағы ұлттық қауіпсіздік болып табылады.

Бәсекелестіктің өсуінен туындаған қауіп пен әлемдегі тұрақтылықтың болмауы жағдайында «Нұрлы Жол» бағдарламасы мен «100 нақты қадам» – Ұлт жоспарын, 2016-2019 жылдарға арналған «Денсаулық» бағдарламасын іске асыруға қатысатын білімді қоғам мүшелерінің рөлі артып келеді, мұнда Университет қызметкерлері мен студенттерінің де өзіндік алар орны болуы тиіс.

Сондықтан да Тұжырымдамада жаһандану шарттарына төтеп бере алатын білімді, моральдық жағынан тұрақты, денсаулығы мықты адамдарды қажет ететін, әлемдік нарыққа кіру тұрғысынан салауатты өмір салтын қалыптастыру саласында Университет қызметінің 2025 жылға дейінгі мақсаты, міндеттері, принциптері мен негізгі бағыттары тұжырымдалған.

2 Нормативтік сілтемелер

2.1 Н.Ә.Назарбаев. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты Қазақстан халқына Жолдауы. 2016 ж.

2.2 Денсаулық сақтау саласын дамытудың «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасы. Астана, 2017.

3 ТҰЖЫРЫМДАМАДА ПАЙДАЛАНЫЛАТЫН НЕГІЗГІ ҰҒЫМДАР

3.1 *Салауатты өмір салты* – адамның тіршілік етуіне қолайлы жағдайларын қамтитын «өмір салты» жалпы ұғымының категориясы, оның мәдениет деңгейі мен денсаулықты сақтау мен нығайтуға мүмкіндік беретін гигиеналық дағдыларын, оның бұзылуын дамытуды ескерту және оңтайлы өмір сүру сапасын қолдау.

3.2 *Денсаулық* – ауру мен физикалық бұзылыстарды болдырмау ғана емес, сыртқы орта жағдайларына толықтай бейімделу мен қабілеттілігін ұдайы өсірудегі толық физикалық, рухани және әлеуметтік амандық жағдайы.

3.3 *Өмір сүру сапасы* – физикалық, психикалық, әлеуметтік амандығын және өзін-өзі жетілдіруге мүмкіндік беретін, тіршілікті қамтамасыз ету мен денсаулық жағдайын үйлестіруді қамтитын категория.

3.4 *Сауығу* – қолайсыз орта факторларының әсері мен қызметінің немесе денсаулығының функционалды преморбидтік бұзылуының нәтижесінде әлсіреген тұлғалардың өмір сүру сапасын жақсарту мен аурулардың алдын алуды, адамның функционалдық қоры мен бейімделгіш мүмкіндігін арттыруды қамтамасыз ететін қалыпқа келтіру медицинасының бағыты.

3.5 *Аурулардың алдын алу* – денсаулық жағдайы мен аурулардың ауытқуының өршу қаупін төмендетудің, олардың асқынуының алдын алу немесе баяулатудың, ондағы қолайсыздық салдарын азайтудың алдын алуға бағытталған медициналық және медициналық емес сипаттағы шаралар жүйесі.

3.6 *Әлеуметтік-гигиеналық мониторинг* – бақылаудың, талдаудың, бағалаудың және халық денсаулығы мен адамдардың өмір сүру ортасының жай-күйін болжаудың, сондай-ақ халықтың денсаулық жағдайы мен адамдардың өмір сүру ортасына факторлардың әсер етуі арасындағы себеп-салдар байланысын анықтаудың мемлекеттік жүйесі.

3.7 *Оқалту* – қолжетімді мемлекеттік және қоғамдық медициналық, кәсіптік және әлеуметтік шараларды қолдану арқылы адамның еңбекке жарамдылығы мен қызметтің бұзылуын қалпына келтіру немесе өтемақы төлеу.

3.8 *Денсаулықты нығайту* – адамдардың өз денсаулығына бақылауды арттыруына, сондай-ақ оны сақтау мен жақсартуға мүмкіндік беру процесі.

3.9 *Физикалық денсаулық* – бұл ағзаның, оның барлық органдары мен жүйелерінің қалыпты жұмыс істеуінің уағдалы табиғи жағдайы. Егер адамның барлық органдары мен жүйелері жақсы жұмыс істесе, онда адамның барлық ағзасы да (өзін-өзі реттейтін жүйе) дұрыс жұмыс істейді және дамиды.

3.10 *Психикалық денсаулық* – бас миының жағдайына байланысты болады. Ол ойлау деңгейімен және сапасымен, жады мен назардың дамуымен, эмоциялық тұрақтылық дәрежесімен, ерік-жігерлік қасиеттерін дамытумен сипатталады.

3.11 *Адамгершілік денсаулық* – адамның әлеуметтік өмір сүруінің негізі болып табылады, яғни, адамзат қоғамының белгілі бір өміріндегі моральдық принциптерімен анықталады.

3.12 *Әлеуметтік денсаулық* – адамзат денсаулығының ең жоғары шегі.

3.13 *Жүйе тұжырымдамасы* – осы модельді жүзеге асыруға бағытталған жалпы басым бағыттар мен шаралардың бірге үйлестіктегі жүйесінің қалаулы үлгісі түріндегі дәйекті көзқарастар мен ұғымдар жүйесі.

3.14 *Инфекциялық емес аурулар* – қарым-қатынас, ауа-тамшылар жолымен, су немесе тағам арқылы берілмейтін жұқпалы емес аурулар.

3.15 *Жазатайым оқиғалар* – жол-көлік оқиғаларының салдарынан болған дене жарақаттары, биіктіктен құлау, тыныс алу жолдарына бөгде заттардың түсуі, электр тогымен, отпен зақымдану, үшінші жақ тарапынан жасалған құқыққа қарсы іс-әрекеттер, суға бату.

3.16 *Қоғамдық денсаулық* – елдің маңызды экономикалық және әлеуметтік әлеуеті, оңтайлы сапа деңгейі мен адам өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін, қоршаған орта мен халықтың өмір салтына түрлі факторлардың уағдалы әсер етуі.

3.17 *Қоғамдық денсаулық сақтау дегеніміз* – денсаулықты сақтауға ықпал ететін шарттарды қамтамасыз ету үшін жергілікті, аймақтық, ұлттық және халықаралық ресурстарды тарту мен жұмылдыру бойынша шаралар жүйесі. Қоғамның өмір сүруінің табиғи жағдайларын, қоғам денсаулығы мәселелерінің маңыздылығын, ғылыми білімі мен қолжетімді ресурстарын анықтайтын процесс.

3.18 *Қалпына келтіру медицинасы* – бұл адамның функционалды резервтерін қалпына келтіруге, орта мен қызмет факторларының қолайсыз әсер етуі нәтижесінде немесе көбінесе медикаментозды емес әдістерді қолдану жолымен (сауығу немесе ауру бетінің қайтуы кезеңінде) ауру нәтижесінде төмендеген оның денсаулық деңгейі мен өмір сүру сапасын арттыруға бағытталған білім жүйесі мен тәжірибелік қызметі.

3.19 *Алғашқы алдын ала емдеу* – жалпы бүкіл халықтың, жеке аймақтық, әлеуметтік, жасына қарай, кәсіби және өзге де топтар мен жеке адамдар үшін денсаулық жағдайы мен ауруындағы ауытқулардың дамуының алдын алуға бағытталған медициналық және медициналық емес шаралар кешені.

3.20 *Екінші рет алдын ала емдеу* – жұқпалы емес аурулар үдеуінің алдын алу, аурудың алғашқы сатысындағы адамдарды немесе жазатайым оқиғалар мен жарақат алу салдарларын анықтау және тиісті алдын ала емдеу мен емдік шаралар жүргізу.

3.21 *Гигиеналық тәрбие және оқыту* – денсаулық және оны сақтау мәселелері бойынша хабардарлықты арттыруға бағытталған кешенді ағартушылық қызметін, білім беру мен тәрбие жұмыстарын қамтитын білім беру жүйесі, денсаулық мәдениетін қалыптастыруға, гигиеналық дағдыларды

бекітуге, жеке адамдар сияқты, толығымен қоғамның да салауатты өмір салтын жүргізу үшін уәждеме жасау.

3.22 *Әлеуметтік-гигиеналық мониторинг* – халық денсаулығының жағдайы мен адамдардың өмір сүру ортасын мемлекеттік бақылау, талдау, бағалау және болжау жүйесі, сондай-ақ халықтың денсаулық жағдайы мен адамдардың өмір сүру ортасына факторлардың әсер етуі арасындағы себеп-салдар байланыстарын анықтау.

3.23 *Жоғары қауіп стратегиясы* – жұқпалы емес аурулардың, жарақаттар мен жазатайым оқиғалардың даму қауіпі жоғары адамдардың қауіп факторларын анықтау және деңгейлерін төмендету.

3.24 *Жұқпалы емес аурулардың алдын алу стратегиясы* – жұқпалы емес аурулардың алдын алуды жүзеге асыру және оған дайындық үшін маңызды, жалпы, сара жол немесе негізгі нұсқаулар.

3.25 *Жарақаттар* – физиологиялық мүмкіндіктер шегін шамадан асыру бойынша, немесе бір немесе бірнеше өмірді қамсыздандыратын элементтердің жетіспеушілігі салдарынан кенеттен ағзаға энергияның (механикалық, термиялық, химиялық немесе радиациялық) әсер етуі нәтижесіндегі физикалық зақымдану.

3.26 *Популяциялық стратегия* – бүкіл халық арасында жұқпалы емес аурулардың, жарақаттар мен жазатайым оқиғалардың даму қауіпін арттыратын осы факторларға өмір салты мен қоршаған ортаның әсері, соның арқасында салауатты өмір салтын қалыптастыру үшін қолайлы орта құрылады.

4 Тұжырымдаманы іске асыру мерзімдері мен кезеңдері

Тұжырымдаманы іске асыру кезеңі – 2017-2025 жылдар.

1 кезең – 2017-2019 жылдар – тиісті ұйымдық база құру, Тұжырымдаманы іске асыру бойынша шаралар жоспарын әзірлеу және іске асыруды бастау, Тұжырымдаманың болжамды шараларын аяқтау.

2 кезең – 2019-2020 жылдар – Тұжырымдама шараларын іске асыру.

3 кезең – 2020-2025 жылдар – Тұжырымдама шараларының тиімділігін бағалау, түзету және одан әрі іске асыру.

5 Тұжырымдаманың өзектілігі

Тұжырымдаманы әзірлеудің қажеттілігі келесі жағдайларда қабылданды:

5.1 Тұжырымдаманың идеологиялық негізі – салауатты өмір салтын қалыптастыру мәселелерінің жүйелі тәсілі негізінде, стереотиптер мен жылдар бойы қалыптасқан менталитеттің өзгеруімен, санасына салауатты өмір салтының пайдасына қайта бағдарлау.

5.2 Медициналық ұйымдар мен олардың қызметкерлерінің (ЖТД және маман-дәрігерлер) өз де артықшылықтары бар және олардың қызметі диагноз қоюға және ауруларды емдеуге бағытталған, ал СӨС қалыптастыру мәселелері

жеке адам мен СӨС қалыптастыру жүйесін жекешелендірген жеке сектордың айрықша құзыреті болып табылады.

5.3 Университеттің СӨС қалыптастыру стратегиясы нарықтық қарым-қатынасты қалыптастыру нәтижесінде салымдарды немесе жаңа қаржы көздерін талап етеді.

5.4 СӨС қалыптастырудың нәтижелілігі жеке адамның «денсаулық» туралы бастапқы түсінігіне, экономикалық категория ретінде денсаулықты сақтау, нығайту, тек қана салауатты өмір салтын ұстану емес, сонымен қатар толықтай белсенді өмір сүруді дамытудың маңызды факторына да байланысты.

5.5 Қалыптасқан нарықтық қатынастар адамға қатысты денсаулық сақтау жүйесінің құрылымына бытыраңқылық туғызып, оның өзі мен айналасындағылардың денсаулығына жауапкершілігін, сондай-ақ оның орындалуына жауапты субъектілерді қарастырады.

5.6 Мемлекеттің өз азаматтарының денсаулығына деген әлеуметтік жауапкершілігін (жан басына шаққандағы норматив, ТМККК және т.б.) іске асыру – ОСМС жүйесіне қатысу туралы Заңға сәйкес субъектілерге жататын ортақ жауапкершілікті талап етеді.

5.7 Медицина орталығы диспансерлік сауықтыруға жататын шипажайлық-курорттық емдеу нәтижелерін, олардың сапасын бағалаумен, скринингтер толықтығын қолданады және тұжырымдаманың мақсаты мен міндеттері бойынша студенттер мен қызметкерлерді тарту арқылы өткізілетін шаралардың инновациялығын ескереді.

5.8 Медицина орталығы университеттің құрылымдық бөлімшелеріне қатысты шаралар жоспарын әзірлеумен, Тұжырымдама ережелерін орындау жөніндегі тиісті нұсқаулықты қамтамасыз етеді.

5.9 Университет ұжымы, қызметкерлері мен студенттері осы Тұжырымдаманы басшылыққа ала отырып, оның ережелерін орындауға кіріседі және ҚР Заңнамаларына сәйкес барлық шаралар кешенін орындайды.

6 Тұжырымдаманың мақсаты мен жұмысы

Тұжырымдаманың мақсаты – аурудың алды алу мен салауатты өмір салтын қалыптастырудың инновациялық жүйесін құру жолымен, Қ.И.Сәтбаев атындағы ҚазҰТЗУ студенттері мен қызметкерлерінің денсаулығын сақтау және нығайту болып табылады.

Тұжырымдаманың негізгі міндеттері:

- Университетте салауатты өмір салтын қалыптастыру мен әрбір ұжым мүшесінің өзінің және айналасындағылардың денсаулығына ортақ жауапкершілік принципі бойынша аурудың алдын алудың басымдықтарын қалыптастыру;

- Университет студенттері мен қызметкерлерін салауатты өмір сүруге ынталандыруға, жарақаттанушылықтың алдын алуға, демалысты жақсы

өткізуге, туризммен және спортпен, дене шынықтырумен белсенді түрде шұғылдануға тартуға бағытталған үнемі қолданыстағы ақпараттық-насихаттау және білім беру жүйесін құру мен қолдау арқылы денсаулықты сақтау мен нығайту мәселелері бойынша хабардар болу деңгейін арттыру;

- СӨС басымдығымен қызметкерлер мен студенттердің денсаулығын күтіп, Университеттің Медицина орталығы қызметіндегі алдын алу әрекеттерін арттыру;

- Университеттің барлық студенттері мен қызметкерлеріне профилактикалық қызмет көрсетудің қолжетімділігін арттыру;

- денсаулықты сақтау және нығайту мәселелері бойынша университет студенттері мен қызметкерлерінің хабардар болу деңгейі мен мінез-құлықтық факторлары қауіпін, аурулардың мониторинг жүйесін қалыптастыру және жетілдіру;

- салауатты өмір салтын қалыптастыру принциптерін іске асыру үшін жағдайлар жасау (салауатты өмір сүру принциптерін іске асыруға арналған инфрақұрылымдар).

7 Тұжырымдаманы іске асыру принциптері

Тұжырымдаманы сәтті іске асыру мақсатында келесі принциптерді:

7.1 Сауықтыру және қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы алдын алу шараларының басымдығын;

7.2 СӨС жүргізуге кедергі болатын тұрақтанған трендтерді анықтаумен, халықтың түрлі топтағы денсаулық жағдайының тенденциясына уақытылы жауап қайтаруын;

7.3 Әлеуметтік мәртебесінің, олардың тұратын жері мен табыс деңгейінің қатысынсыз сауықтыру шараларына қатысуды қалайтын студенттер, қызметкерлер мен тұрғындар үшін қолжетімділікті;

7.4 Адамның бүкіл өмір бойына арналған сауықтыру шараларының үздіксіздігін;

7.5 Ұжымның өзінің және айналасындағылардың денсаулығы үшін жауапкершілігін қолға алуды;

7.6 Әлеуметтік мәртебесін, жасын, жынысын және өзге де сипаттамаларын ескере отырып, салауатты өмір салтын қалыптастыру бойынша шаралардың атаулы сипатын;

7.7 Салауатты өмір салтын қалыптастыру бойынша шараларды іске асыру кезеңдерін басшылыққа алу қажет.

8 Тұжырымдаманы үйлестіру және оны іске асыру тиімділігін бағалау

Тұжырымдаманы іске асыруды үйлестіру, оны тұрақты негізде іске асырудың тиімділігін бағалап, Университеттің Ғылыми кеңесінің,

басшылықтың оны кезең-кезеңмен орындау нәтижелерімен таныстырумен, Медициналық орталық арқылы Әлеуметтік жұмыс департаменті жүзеге асырады.

Тұжырымдаманы үйлестіру кезінде Медициналық орталықтың студенттер мен қызметкерлерге тұрақты негізде СӨС пайдасына таңдау жасауына ықпал етуін ұйымдастыру мен бағыттаудың негізгі қызметін жүзеге асыру болып табылады.

9 Тұжырымдаманы іске асырудың негізгі кезеңдері мен күтілетін нәтижелері

2025 жылға дейінгі кезеңде Тұжырымдама шараларын іске асыру үш кезеңмен орындалады.

Бірінші кезеңде (2017-2019 жылдар) қалыптасқан теріс үрдістер мен СӨС мәселелеріндегі тұрақты трендтердің өзгерістері мен жағымсыз орын алған жағдайлардан арылуға бағытталған Тұжырымдамадағы бекітілген шараларды іске асыру бойынша шаралар жоспарының әзірлеумен тиісті ұйымдық базаны қалыптастыру жүргізіледі.

Екінші кезеңде (2019-2020 жылдар) студенттер мен қызметкерлер денсаулығының маңызды көрсеткіштері бойынша сауықтыру шараларының қолжетімділігін арттыра отырып, ұжымда салауатты өмір салты уәждемесі жасалады.

Үшінші кезеңде (2020-2025 жылдар) халықтың денсаулық көрсеткіштері үшін іске асырылатын жобалар мен бағдарламаларға әсер етуін бағалау негізінде, денсаулықты сақтау мен нығайту бойынша шараларды түзету және оны өткізу көзделеді.

Тұжырымдаманы іске асырудың тиімді критерийлері – Университеттің білім беру мен ғылыми әлеуетін арттыру бойынша міндеттерінің орындалуына ұжымның белсенді түрде қатысуы және қауіпті мінез-құлық факторларының таралуын төмендету болып табылады.

Өзгерістерді тіркеу парағы

Өзгерістің реттік нөмірі	Құжаттың бөлімі мен бабы	Өзгерістің түрі (өзгерту, қосу, жою)	Хабарламаның нөмірі мен күні	Өзгеріс енгізілді	
				күні	Тегі, аты-жөні, қолы, лауазымы